

Izhaja vsak pondeljek
in četrtek ob 8. uri
— predpoldne. —
Stane za celo leto 15 L.,
za pol leta 8 L., za četrt
leta 4 L. Za inozemstvo
celo leto 30 L.
Na naročila brez
doposlane naročnine se
ne oziroma.
Odgovorni urednik:
RICHARD OREL.

GORIŠKA STRAŽA

Številka 88.

V Gorici, v četrtek 8. novembra 1923.

Letnik VI.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglaši
se računa po dogovoru
in se plačajo vnaprej
list. izdaja konsorci
"GORIŠKE STRAŽE"
Tisk. S. Spazzal
v Trstu.
Uprava in Uredništvo:
ulica Mameli 5.
(prej Scuole).

Iz materinega srca!

V nedeljo dne 3. novembra je stalo pred palačo podprefekture v Bočnu na Tirolskem skoro 1000 nemških mater. Zbrale so se iz vasi in mesta, da tirajo od vlade za nemške otroke nemško šolo. Listi poročajo, da je bil pogled na te ženske, ki so priše prosi, naj jim vrnejo iz italijanskih šol njih otroke, naravnost pretresljiv. Vsako čuteče človeško srce se je moralo stisniti od bolečine, ko so klicale te žene: «Vrnite nam naše otroke! Naši so, me smo jih rodile, me smo zanje trpele, me hočemo odločati, kako naj se vrgajajo! Vrnite nam naše dečke in deklice!»

Tako so v nedeljo klicale nemške žene podprefektu.

In slovenska mati? Ali ne poka slovenski materi srce od bolesti, ko vše, da se sad njenega telesa, njen otrok ne sme učiti v jeziku rodne matere? Glej, komaj je dete odprlo oči, muje mati šepetal slovensko besedo. In ko je trepetala za bolnega otroka, ga je tolažila v sladkem slovenskem jeziku. Zdaj pa mora njih dete v tujo šolo, mati je izgubila od Boga ji dano pravico, da vzgaja dete po svoji volji in vesti.

MATERE NE OBUPAJTE!

Našim materam so solze orosile oči, ko so zvedele, da za njih najmlajše otroke ni več slovenske šole. Slovenske matere, boste uverjene, da bo prej ali slej tudi ta šolska postava padla, ker na svetu je vse minljivo. V to verujte živo in trdno, kakor da je Bog v nebesih.

Danes so pa razmere težke in zdi se, kakor da ne bo pomoči in tolažbe, dokler se ne prebudi v srcu italijanskega naroda usmiljenje do vas in vaših otrok. Zapomnite si pa eno: otroci so še vedno vaši. V tujo šolo sicer morajo, sili se ne morete upirati, a v domačo hišo nikdo ne sme vstopiti proti vaši volji! In tu pod domačo streho so otroci popolnoma vaši in ve, dobre slovenske matere, heste zanje dajale odgovor pravičnemu Bogu!

Zato v tej žalostni urri ne obupajte! Slovenski otrok bo ostal pošten, krščanski Slovenec, če boš ti, slovenska mati, za to skrbela v domači hiši.

Obračajte se do Boga večne Pravice, zbirajte vsako jutro krog sebe svoje otroke in molite z njimi:

Molimo za slovenski rod! Bog ga čuvaj, Bog bodi z nami!

«Oj, ljubi, lepi in pošteni slovenski jezik, s katerim sem prvič svojo ljubeznivo mamo in dobrega ateja klical, v katerem so me moja mati učili Boga spoznati, v katerem sem prvikrat svojega Stvarnika častil — tebe hočem, kakor najdražji spomin svojih staršev, hvaležno spoštovati in ohraniti; za tvojo čast in lepoto po pameti, kolikor premorem, skrbeti, v slovenskem jeziku svoje ljubebrane in sestre, Slovence, najrajsi učiti: želim, kakor hvalezen sin svoje ljube matere, da kakor je moja prva beseda slovenska bila, naj tudi moja poslednja beseda slovenska bo.»

(Martin Slomšek).

Kaj se godi po svetu?

Med Jugoslavijo in Bolgarsko je izbruhnil zopet oster političen spor. Dne 3. novembra se je izvršil atentat na jugoslovanskega polkovnika Krstića, dodeljenega jugoslovanskemu poslaništvu v Sofiji. Neznami napadalci so vdrli oboroženi s samokresi v poslopje jugoslovanskega poslaništva v Sofiji in hoteli umoriti polkovnika Krstića, kar se jim pa ni posrečilo. Krstić je izvilen napadalcu samokres iz rok in nato so atentatorji pobegnili. Dogodek je vzbudil na Bolgarskem, v Jugoslaviji in po celem Balkanu velikanski vtis, ker je bilo vsem jasno, da je napad političnega značaja. Atentator je namegal samokres na polkovnika Krstića iz sovraštva do Jugoslavije.

Ultimat Bolgariji.

V Belgradu se je polastilo prebilalstvo tako ogorčenje, da je moral vojaštvo ščititi bolgarsko poslaništvo pred razjarjenimi Orjunaši in člani «Narodne obrane». Vlada je poklicala brzjavno v Belgrad vse odsotne ministre in vršil se je kronski svet pod predsedstvom kralja Aleksandra. Zaključek je bil ultimat bolgarski vlad, v kateri je zahtevala Jugoslavija nastopno zadoščenje: 1.) Bolgarska vlada se opraviči pred jugoslovanskim poslanikom v Sofiji. 2.) Bolgarski vojni minister izraziti polkovniku Krstiću svoje sožalje. 3.) Oddelek bolgarskih vojakov izkaže čast jugoslovanski zastavi. 4.) Bolgarija naj izvede strogo preiskavo in kaznuje krivce. 5.) Mednarodno razsodnišče v Hagu naj določi odškodnino radi poskušenega umora.

Ta ultimat je izročil jugoslovanski zastopnik bolgarski vlad in ji javil, da mora Bolgarija odgovoriti na prve 3 točke v teknu 48 ur.

Bolgari sprejeli vse zahteve.

Kakor doznavamo, je bolgarska vlada sprejela brez obotavljanja vse zahteve Jugoslavije, in to je storila tem lažje, ker je že vnaprej ponujala skoro enako zadoščenje. S tem je spor med obema državama v bistvu rešen, s čimer je preprečena vojaška akcija na Balkanu in to je treba iz srca pozdraviti. Oborožen spor med obema državama bi bil silno zagrenil razmere med bratskima narodoma, izkopal bi bil globok prepad, ki bi ga ne bilo lahko premostiti v doglednem času. Zato mora vsak prijatelj miru odobravati, da se preprični še bolj poostrel in razširil. Kajti zabiti ne smemo, da so Srbi in Bolgari poklicani po zgodbolini, združiti se nekoč v veliki skupni državi — Srbov, Bolgarov, Hrvatov in Slovencov.

Vzrok atentata.

V «Straži» smo svoj čas poročali, kako hud udarec je bil za Jugoslavijo padec Stambolijskega. Voditelj bolgarske kmečke stranke je stremeljeno za prijateljstvom z Jugoslavijo in je bil začel odločno politiko v tem smislu. Njegov umor je pa spravil na površje druge bolgarske stranke, in sicer take, ki sovražijo Srbe in hočejo odtrgati Makedonijo Jugoslaviji. Saj so bili vendori Makedonstvujušči pravi voditelji revolucije in bolgarski ministrski predsednik Cankov se je naslanjal v

boju proti Stambolijskemu predvsem na organizacijo Makedonstvujuščih. To je moral storiti tembolj, ker je ogromna večina bolgarskega naroda novi vladni nasprotina. Toda Cankov je v kratkem času spoznal, da bi bila protisrbska politika Makedonstvujuščih za Bolgarijo nevarna in dala ne sme vezati svoje usode z iridentizmom Makedoncev. Začel se je približevati Jugoslaviji in se trudil, da bi ustvaril s sosedno državo bolj prijazno razmerje. Vršila so se že pogajanja med Srbi in Bolgari, ki so imela namen skleniti sporazum. Uradni bolgarski dopisni urad pravi izrecno, da so se v zadnjem času odnošali med Sofijo in Belgradom «občutno zboljšali.» Ta politika Cankova se je razvijala, kakor je razumljivo, ob odločnem nasprotovanju Makedonstvujuščih, ki očitajo Cankovu izdajstvo. Sicer se je pa tudi Cankov sam namenoma že odmikal Makedonstvujuščim in se skušal otresti njihovega vpliva. Nastala je borba med Cankovom in voditeljem revolucionarne organizacije Makedoncev, ki se zove Todor Aleksandrov. Makedonstvujušči so si postavili cilj, da onemogočijo sporazum med Bolgari in Srbi in treba se je bilo požuriti, kajti ravno te dni so bila pogajanja med Sofijo in Belgradom v polnem teku. Zato so Makedonstvujušči izdelali načrt, da umore polkovnika Krstića. Upali so, da zbruhne nato spor med Bolgarijo in Jugoslavijo in se pogajanja pretržejo. Sporazum bi bil tako končno pokopan.

Toda Makedonstvujuščim se umori posrečil. Upamo, da se bodo pogajanja kmalu nadaljevala ter se dosegne med bratskima državama pamenjen sporazum.

Nemško ljudstvo gre skozi peklo.

Tako strašnih dni, kakor jih doživlja sedaj nemški narod, ni dočakal skoro noben narod v zgodovini. Nesreče vseh vrst padajo kakor težko kladivo na preizkušeno ljudstvo. Narod, ki je po svojem organizacijskem talentu bil za ostali svet nedosežen vzor, tone danes v majobupnejše politične zmešnjave in nima moči, da bi se discipliniral. Beda, ki reži s svojim smrtnim obličjem nad Nemčijo, je vrgla ljudstvo v prepad obupa. Da bodo naši bravci to razumeli, jim navedemo zopet par strašnih števil. Dne 3. novembra je stal kg. kruha v Berlinu nič manj kot 25 tisoč milijonov ali 25 milijard mark, dva dni za tem, to se pravi 5. novembra pa že 94 milijard. Za kilo mesa si plačal 3. novembra 150 milijard, za liter mleka 17 milijard, za eno gos 1000 milijard ali biljon. To je bilo 3. novembra, toda Bog zna v kakne višine so se vzdignile cene v trenutku, ko to pišemo, to se pravi po 4 dneh.

Tisoč pet sto trgovin izropanih v Berlinu tekom 2 dni.

Kdo bi se čudil, da se loteva spričo teh razmer sestradanega ljudstva divja obupanost in da v svojem trpljenju ne ve več, kaj dela? Gladajoči družinski očetje in matere iščejo za svoje otroke živila, kjer jih najdejo in vdirajo s silo v trgovine, ne boječ se ne vojaštva ne orožnikov. V teh dneh se vršijo po neštetih mestih Nemčije prave počestne bitke

okoli trgovin in skladis. Kdo bi našteval vse posamezne slučaje, kdo opisoval vse spopade z orožniki? Najzadostuje, ako povemo našim bravcem, da je v pondeljek in torek samo v Berlinu bilo opulenjenih nič manj kot tisoč pet sto trgovin. Množice ne naskakujejo le pekaren, temveč tudi mesnice in štacune oblek in ljudstvo se ne polašča le blaga, temveč ruši in razdeva v svojem gnevnu izložbe in celo opremo trgovin.

9. novembra pohod v Berlin!

In mesto, da bi se nemški narod v tej hudi uri združil in se skupno boril proti gospodarski pogubi domovine, se dviga v divjem srdu dežela proti deželi, stranka proti stranki. Berlinska vlada je zvedela, da nameравajo bavarski nacionalisti započeti 9. novembra pohod proti glavnemu mestu države. Z mrzlično naglico nadaljuje Hitler, Ehrhardt in Ludendorff oboroževanje svojih čet. Na čelo nacionalistične vojske je stopil Ehrhardt, ki je pred kratkim ubežal iz zaporov v Lipskem. Njegov glavni stan je v mestu Koburgu, kjer je rekviriral vse hotele in javna poslopja. Neprestano drvijo po mestnih ulicah avtomobili, prihajajo in odhajajo na konjih in motornih kolesih ordinančni častniki. Mesto je v vojnem stanju. Vlaki municipije dohajajo po noči in po dnevi kakor začasa svetovne vojne.

Napetost med Berlinom in nacionalisti je prispevala do zadnje skrajnosti.

Obramba republike.

V trenutku največje nevarnosti je izdal predsednik republike Ebert proglašen na nemški narod, v katerem ga kliče na branik domovine. Ebert naznanja, da je vlada pripravljena odbiti vsak poskus revolucije z oboroženo silo. In res je bil imenovan general Reinhard za načelnika vojske, ki naj koraka proti bavarskim nacionalistom. Vojaštvo je pod njegovim poveljstvom že v Türinškem na bavarski meji. Dobil je navodilo, naj ne preliva po nepotrebni krv in skuša raje obkoluti bavarske čete, če bi hotele prodirati proti Berlinu.

Skoro vse republike vdane stranke, v prvi vrsti socialni demokratje, so izdale proglašene na svoje pristaše, v katerih jih pozivajo, naj bodo vsak čas pripravljeni priskočiti na pomoč vladu. Socialisti in demokrati so se ponudili Stresemannu, da gredo protostoljno v armado. Stresemann je predlog odklonil, če da to ni potrebno, ker razpolaga vlada z zadostnimi silami. V resnici se pa zdi kanclerju nevarno oborožiti delavstvo, ki bi znalo pozneje rabiti orožje v svoje lastne namene.

Nevarnosti se množijo.

Tako vidimo, da se nahaja Nemčija v vojnem stanju. Bavarsci so uvedli v deželi cenzuro ter zaprli mejo mnogim časopisom iz ostale Nemčije. Zdi se, kakor bi si stale nasproti tuje države. Socialistični voditelji so pobegnili iz Bavarskega, ker se ne čutijo več varne. Torej pravo vojno stanje.

Najhujše pa je, da imajo bavarski nacionalisti razpredeno svojo organizacijo skoro po vsej Nemčiji. Berlinu ne grozi nevarnost samod iz Bavarske, temveč tudi iz drugih dežel. Pomern, Brandenburg, Meklenburg, Slezija, Würtenberg imajo tudi svoje nacionalistične organizacije, ki bi se

gotovo dvignile vse obenem, ako bi Bavarcji začeli prodirati. Berlin je torej okoli in okoli obdan od sovražnikov, ki čakajo na naskok.

DNEVNE VESTI

Tiolske matere za svoje otroke

Kakor omenjam na uvodnem mestu, se je v nedeljo zbral skoraj 1000 nemških mater na trgu pred podprefekturo v Bočnu. Prišle so, da protestirajo proti temu, da je vladu težko prekršila pravice matere, da je globoko ranila njih čustva. Zelo mnogo je bilo med ženami revnih kmecic, ki ne morejo dati otrokom za doto nič drugega ko dobro izobrazbo. Mnogo žena je nosilo otroke v naročju. — K podprefektu je odšlo iz množice močno odposlanstvo žena. Tiho so čakale stotine na trgu. Naenkrat se odposlanke vrnejo: podprefekt pravi, da ne govori z njimi, dokler matere ne odidejo s trga. Veliko razburjenje se polasti zbranih žena. Razlegnejo se kriki: Dajte nam nemške šole! Vrnite materam otroke! In množica se počasi razhaja.

Govor voditeljice odposlanstva.

Odposlanstvo nato ponovno vstopi v podprefektovo sobo in začne se razgovor, ki je od časa do časa postajal zelo buren. Med govorom odposlank se je podprefekt venomer oglašal in je prekinjeval govornice. Gospa Marija Mumelter je dejala: «Mi nismo prišle v svojem imenu, marveč v imenu vseh tisočev nemških žen in mater. Obračamo se zaupno do vladnega zastopnika v našem mestu in se nadejamo, da bo ste, gospod prefekt, naše prošnje sporočili na majvišje mesto v Rim...»

Materina naloga.

Jaz govorim kot mati šestih otrok, ki jih bom v kratkem šoli izročila. Mati je za otroka najvažnejša oseba; ona uči otroke moliti, najprej ustno, kasneje iz molitvenika, ki ga sama rabi in ki ga je dobila od matere, in mati ga je podedovala od stare matere; in sedaj bomo pustili molitvenik vnemar, ker otrok ne bo znal več nanj brati...»

Ločitev matere od otrok.

«Mati pomaga dekljam pri šolskih nalogah in navaja dečke, da redno in dobro izpolnjuje domače naloge; zdaj pa bodo otroci sami sebi prepričeni, zakaj matere ne poznamo jezika, v katerem se bodo otroci odslej poučevali. Deklica raste in mora v tujino. Mati se veseli njenih pisem, toda mati jih ne zna brati... Deček se razvije v fanta in mora k vojakom. Oče je v skrbeh za sina, ki

Položaj Nemčije je silno resen, republika je v nevarnosti. Prihodnji dnevi bodo pokazali, kakšna usoda čaka Nemčijo.

bodemo smeles več dati vzgajati svojih otrok v materinem jeziku.»

Na ta način so se nemške žene postavile v bran za svoje otroke.

Lepa moral!

V Trstu se vrši te dni kongres za gospodarsko širjenje Italije v tujini, na katerega so prispevali od vseh delov države zastopniki. Na kongresu so razpravljalni tudi o izseljevanju in poročevalci je predlagal, naj se podajo, če mogoče vsi italijanski izseljenci v eno južnoameriško državo. Pogoju pa je ta, da prizna dotična država vseljenim Italijanom eno leto po prihodu državljanstvo, vse politične in kulturne pravice ter proglaši italijanščino za uradni jezik poleg španščine.

Te izjave so sprejeli zborovalci z velikim odobravanjem.

Ako se vselijo torej Italijani v tujo državo, se jim morajo dati vse pravice: italijanska šola, politična enakopravnost in celo italijanski uradni jezik v državi, nas pa proglašijo za puntarje, ako zahtevamo na lastni zemlji, kar oni v tuji deželi.

Res lepa moral! Kongresu so prisostvovali tudi ministri, ki so glasovali za vničenje slovenskih šol in iztrebljenje slovenskega jezika iz uradov.

Labinjske premogovnike

v Istri bodo zaprli. Krog 15. novembra bo družba «Arsa» odpustila 1700 delavcev. Kako je to mogoče, ko ima Italija pomanjkanje premoga in ga mora uvažati iz Anglije? Zato, ker labinski družba ne more vzdržati konkurence z angleškim premogom. Za prevoz ene tone (10 kvintalov) premoga iz Anglije v Trst plača 45 lir, iz Labinja v Trst pa 15 lir. Prevoz je torej cenejši, zato pa ima angleški premog za eno osmino več toplotne ko labinski. Z druge strani so v Italiji razstreliva (želatin), ki se potrebujejo v rudokopih, silno draga, ker je carina visoka. En kilo angleške želatine stane 5.60 lir, en kilo italijanske pa črez 10 hr! To je drugi vzrok, da je angleški premog cenejši. Tržaski gospodarski krogi se trudijo, da bi vrlada dovolila za Labinj carine prost uvoz želatine.

Bog daj da bi rešili rudnik, že radi rudarjev bi bilo prav!

Biografski leksikon

t. j. slovar, v katerem so zbrani življenski pisi vseh znamenitih slovenskih mož, je v delu. Izšel bo pod glavnim uredništvom drja Izidorja Cankarja v več obširnih zvezkih v Ljubljani.

Slovenska ljudska stranka

je imela te dni zborovanje zaupnikov v Ljubljani. Dr. Korošec je pri tej priliki izpovedal sledče besede:

«Slovenska ljudska stranka je predvsem slovenska stranka. Zato smatram za dolžnost, da danes ne pozabimo svojih rojakov izven naših državnih mej

in protestiram proti velikim krivicam, ki se jim gode, in težkim udarcem, ki jih je italijanska roka zadala slovenskemu šolstvu našega naroda v Primorju, da damo duška svojem gnevom proti temu kulturnemu škalalu. Velika krivica se je zgodila našemu narodu, ko je bil razdeljen in razkosan, ker ima po božjih in človeških zakonih pravo, da se skupno in samostojno politično in kulturno razvija.»

Nikdar ni še Ljudska stranka tako govorila po svetovni vojni. Da se je začela sedaj nenadoma iridentistična propaganda v Jugoslaviji, tega je vzrok solska politika naše vlade. Naše pravilno stališče do takih manifestacij smo že zadnjič izrazili. Rimska vlada naj dela tako politiko, da ne bodo prihajali slični glasovi od onstran mej.

Po navodilih de Amicisa!

Slavni italijanski pisatelj Edmondo de Amicis je sestavil knjigo «Idioma Gentile», v katerem stoji zapisano:

«Ljubimo svoj jezik, ker on je naš deševni hranitelj, on je dih naše duše, najbolj živa in najvernejša podoba našega rodu. Naš jezik je odmev naše preteklosti, glas naše prihodnosti. Jezik je oružje v boju za življenje, ključ do srca in vesti drugih, sredstvo za delo in srečo. Toda nikdar ne boš dovolj prepričan o tej resnici: da se nihče ne nauči z ljubeznijo in dobro tujega jezika, kdor se poprej ni z ljubeznijo in dobro naučil svojega jezika.»

Naš boj za solo v materinem jeziku, je boj za zmago načel de Amicisa.

Slovenski starši, vtisnite si v srce te zlate besede.

Zupnijški izpit

so prestali pretekli teden naslednji gg: Albert Leban iz Šturi, Franjo Rupnik iz Ubeljskega in Alojzij Kodermač iz Volč. Častitamo!

Osebna vest.

Za knezonadškofjskega duhovnega svetnika je bil imenovan g. Luka Smolnikar, župnik iz Slavine na Notranjskem. Iskreno častitamo!

Nova določba glede zapiranja gostiln.

Ministrski predsednik Mussolini je poslal vsem prefektom v državi naslednjo okrožnico:

«Glede zapiranja javnih lokalov naj se vpošteva sledče: Tam, kjer je javni red popolnoma nekaljen in je gospodarski položaj prebivalstva zadovoljiv, določijo prefekti za zapiranje gostiln lahko pozneje ure. Pri tem naj se vpošteva pomen mesta in zlasti tujski promet.»

Prizadeti krogi bodo vzeli te olajšave gotovo z veseljem na znanje in upamo, da bo izdala prefektura nova navodila, ki bodo bolj odgovarjala potrebam prebivalstva ko dosedanja.

Ne zavrzite kož!

Zajejeve kože imajo trgovsko vrednost; Windspach Walter v ulici Carducci 10 (hiša Giuliani) jih plačuje dobro!

Mlada Sibirka.

Tri leta so pretekla od tedaj in ves ta čas se ni hčerka upala ničesar omeniti o odhodu. Dolga bolezen materina in slabovo vreme sta zavlekla odhod na boljše dni, ne da bi bila deklica za trenutek pozabila svoj namen.

Vernost in živo zaupanje je bilo v tem mladem bitju nekaj izrednega, posebno ker je bila Paskovja brez izobrazbe in s samoniklo duševnostjo. Oče ni bil brezverec, toda bil je hladen, mati jo je prepuščala samo sebi. Tekom zadnjih let ji je duh dozorel, vživel se je v družinsko središče, smela je prosto izražati svoje mnenje, ni veljala več za otroka. Sedaj so trdili z največjo resnostjo, kako nepogrešljiva je postala v hiši. Razlogi proti potovanju so jo globoko zadeli. Niso jo več strašili niti zasmehovali, posluževali so se nevarnejšega: solz in negovanja. «Stara sva, sta rekla, nimava

sreče niti prijateljev v širni Rusiji. Kaj bi res imela pogum, da zapusti sredi puščave starise, edino svojo uteho?» «In to zato, da se podaš na dolgo neznano pot, ki te pelje v gotovo pogubo? Starise umoriš, mesto da bi jih peljala v svobodo.» Paskovja je odgovorila s solidzami, toda njena volja je ostala neomajana; sleherni dan ji je dal nove srčnosti.

Še druge težave so jo čakale, ki so bile resnejše in hujše nego očetov odpor. Odslal bi, toda kako brez potnega lista? Brez tega ni mogoče niti ven iz vasi. Tudi ni bilo niti misliti, da bi gubernator v Tobolskem, ki na prošnje še odgovarjal ni, dal kar tako dovoljenje. Paskovja je bila prisiljena, odložiti na novo svoj odhod in osredotočiti vse svoje misli na potni list.

V tisti vasi se je nahajal jetnik, Neiler po imenu, rojen v Rusiji, sin krojača Nemca. Ta človek je bil svoj čas

vslužben pri nekem dijaku iz Moskve.

Od tistega časa je nosil neko tajanstvenost v sebi. Neiler se je bahal z ateizmom. Ta manjša, združena s prekristnim poslom krojača ga je seznanila z vsemi prebivalci vasi in jetniki, izmed katerih so ga prvi iskali radi obleke, drugi se kratkočasili z njegovou razuzdanostjo. K tem zadnjim se je priševal Lopulov, ktereča je včasi obiskal. Neiler je poznal vernost dekleta, se z njo norčeval in jo nazival: «Sveta Paskovja!»

Ona ga je smatrala za večjega čudodelnika nego on sam, zato je sklenila, da se obrne do njega s prošnjo za potni list. Oče bi ga samo podpisal in stvar bi bila enkrat v redu.

Drugi dan je pohitela do označenega moža in izvedela, da mora sama podpisati prošnjo. Pisar je obljubil vsa navodila. Lopulov je konečno privolil, da se odpošlje prošnja in obenem porabil priliko, da priloži pospesitev svoje lastne

prošnje.

Od tistega trenutka je legel dekletu mir na srce, zdravje se je boljšalo in starši so se čudili temu pojavi veselosti. Zahajala je tja na pot, ki vodi v Tobolsk, upajoč da se izluči iz daljave prijazni kurir. Ustavila se je ob vozlu starega poštarja, ki je delil pisma za Iskim, ni pa se upala popraševati moža, ker se je bala njegove grobosti.

Sest mesecev je bilo že preteklo od odhoda prošnje, ko se je izvedelo, da čaka pri pošti kurir. Praskovja je pohitela tja, starši so ji sledili. Ko se je Lopulov zglasil, mu je kurir izročil začaten zavitek, v njem potni list. Veselje je zavladalo v družini. Po popolni zapuščenosti zadnjih let jim je potni list dahnil upanje, potnih list pa je bil sam brez rešitve očetove prošnje. Hčerka je bila odrešena. Kdo naj bi jo ustavljal v Sibiriji proti njeni volji?

(Dalje prihodnjič).

Obvestilo.

Ker priobčujemo v današnji številki »Gor. Straže« važen članek o vojni odškodnosti in Čergu, zato je moralo odpasti nadaljevanje člankov o občinski užitnosti, ki pride prihodnjic.

Ukradene puške.

Od nedelje do pondeljka so bile ukradene pri g. županu Francu Obljubku, Krasnem št. 25, tri lovske puške, dve kalibra 12, ena 20. Kdor jih izsledi, dobri primerno nagrado.

Zgubljeno.

Nekdo je zgubil pretekli teden na Trnovem pri Gorici zavitek, v katerem je bilo 500 lir in ime lastnika. Pošten najditelj je naprošen, da prinese zavitek v upravo »Straže«, kjer dobi primerno nagrado.

Iz duhovniške službe.

Za spirituala v bogoslovнем semenišču je bil imenovan g. prof. dr Ivan Tul. Kuracijsko mesto v Logu pri Boveu je bilo podeljeno g. Iv. Kendi, dosedanjemu kuratu v Novakih; na njegovo mesto pride g. kapelan Anton Krapež iz Cerkna. Ker je g. dekan Andrej Lavrič vsled odbite prošnje za državljamstvo moral zapustiti svoje mesto v Vipavi, kjer je mnogo let plodonosno deloval, je

bil imenovan za župnijskega upravitelja tamkajšnji kaplan g. Ignacij Breitenberger. Dekanijske posle je poveril ordinarijat g. duh. svetniku Gustavu Kollerju iz Podrage.

Mestne novice**«Spošno slov. žensko društvo»**

v Gorici vabi vse one, ki se zanimajo za že naznanjene tečaje francoskega, italijanskega in slovenskega jezika, na sestanek, ki se bo vršil dne 16. t. m. ob 6. uri zvečer v društvenih prostorih, Trgovski dom, I nadst. Namen sestanka je, da se določijo učne ure.

Sejem sv. Andreja.

Sejem sv. Andreja se bo letos vršil od 3. do 17. decembra. Goriška trgovinska zbornica je določila sejemskega odboru 5000 lir prispevka. Sejem se bo vršil na Travniku, kjer bodo postavljene stojnice, ki se oddajajo v najem. Trgovci, ki jih hočejo imeti, naj se obrnejo na sejemskega odbora pri trgovinski zbornici.

«Kaj je tvoja dolžnost? — Da naročiš, čitaš in pridobiš še vsaj enega naročnika za »Gospodarski list«.

Kaj je novega na deželi**OPATJE SELO.**

Zadnjo nedeljo se je pripetil v našem Dolu dogodek, ki jasno priča, v kako težkih razmerah živimo. Kakor je po naših vaseh v navadi, so se zbrali popoldne tamkajšnji domačini v gostilni, da se pri časi vina malo pogovore in porazvedre. Med vaščani je bil tudi župan naše občine, ki stanuje v Dolu, g. Semolič. Razgovor, ki je bil čisto miren, je prišel tudi na politiko. Vanj se je pričel vmešavati tudi neki nepoznani tujec druge narodnosti. Ker se tuječ ni strinjal s stališčem in mnenjem vaščanov ter je vedno ostreje ugovarjal, je postal razgovor raznet in glasen. Stališče domačinov je v prvi vrsti branil župana, zato mu je mladi tujec vedno bolj nebrz dan nasprotoval. Ko je županova žena Antonija Semolič zaznala za dogodek, je prišla v krēmo, hoteč reči možu, naj gre rajši domov. Lahko si mislite, kako se je prestašila, ko je stopila v gostilno ravno v hipu, ko je vročekrvni tujec v svoji divnosti potegnil samokres in ga nameril na župana. Skočila je nehotě naprej na pomoč svojemu možu. V tem je pa on že bliskovo prijet mladiča za roko, v kateri je držal samokres, ki se je sprožil, toda v drugo smer, kakor je napadalec nameraval: krogla, namejena županu je zadebla vrlo županovo ženo. Prepeljali so jo v Gorico v bolnišnico, kjer so ugotovili rano na prsih, ki pa k sreči ni težka. Po izreku zdravnikov bo v prilično dveh tednih okrevata.

SOLKAN.

Pred kratkim je odšlo od nas 12 mož in fantov v Ameriko. Njihovi znanci so jim priredili poslovilen večer, na katerem je bilo prav živahno. S slovensko pesmijo so si skušali pregnati izseljenci težko bol, ki jih je tlačila ob slovesu od rodne grude in domače vasi. Torek za tem je imel g. kapelan sv. mašo za srečno pot odišlih. Ker se v naši vasi vedno bolj širi revščina in brezposelnost, zlasti ker svoječasno pri nas tako lepo razvita mizarska obrt od dne do dne bolj propada, se bojimo, da bodo tem prvim izseljencem sledili še mnogi. Težki, hudi so časi, ko mora tujina rezati človeku kruh.

V nedeljo po noči so našli na Solkanski cesti nekega Makuca Štefana iz Steverjana nezavestnega v mlaki krvi. Imel je težko rano na glavi in iz ušes mu je silila kri. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je izdihnil, ne da bi se za-

vedel. Kaj se je zgodilo z nesrečenem, varnostni organi še niso ugotovili. Ali je postal žrtev nesreče ali žrtev zločina? Ker so nekateri tamkajšnji sosedje slišali v oni noči klice: na pomoč!, gre skoro gotovo za težak zločin. Solkanska cesta postaja res nevarna.

KANAL.

Zopet moramo pisati o dogodkih, ki jasno kažejo, kako delajo podrejeni činitelji samolastno sitnosti našim ljudem kljub nasprotnim odredbam višjih oblastev. V četrtek dne 1. t. m. je prišel v neko tukajšnjo tobakarno orožnik in je prepovedal razprodajo samo slovenskih časopisov. Pobral in odnesel je na orožniško postajo vse slovenske časopise. Lastnik tobakarne se je šel vsled tega pritožiti na postajo. Ker ni imel drugega dokaza pri rokah, je predložil »Piccolo«, v katerem je bil odlok min. pred Mussolinija, s katerim je bil ukaz o dvojezičnosti naših časopisov ukinjen. Navzoči brigadir se je opravičeval, da oni niso dobili nobenega sporočila od prefekture ter je vrnil lastniku »Novo dobo«, a »Goriške Straže«, »Edinosti« in »Čuka na palci« ni hotel vrniti. Šele ob četrti uri popoldne je maršal-sporočil trafikantu, da lahko odnese tudi vse druge slovenske časopise, ker ni nobenega razloga, da bi se ne smeli prodajati. Toda to še ni edini slučaj nepravilnega postopanja. Neki orožnik je namreč zaplenil »Goriško Stražo« tudi pismeno, ki jo je nesel iz Kanala v Gorenje vas. Opozarjamо merodajna oblastva, v prvi vrsti podprefekturo v Gorici, da pouče podrejene organe o nepostačnosti takih korakov, s katerimi se ljudstvo samo razburja in si varuh javnega reda le škodujejo na ugledu.

VRTOJBA.

Nesreča s strelivom nočejo in nočejo ponehati. Zadnje dni je postal žrtev vojnega streliva 16 letni Jožef Marušič iz Spodnje Vrtojbe. Kopal je na nekem zemljišču, kjer so bili jarki. Po nesreči je zadel s krampom v neko razstreljivo snov. Projektil je razpočil in nesrečnega mladeniča tako razmesaril, da je bil na licu mesta mrtev. Družini naše iskreno sožalje.

TOMAJ.

Dovolite, g. urednik, da našo javnost v teh bridičih dneh, ko hočejo oropati naše ljudstvo njego-

vih najnaravnnejših pravic in zapreti našemu najnežnejšemu naraščaju pot do izobrazbe, da opozorim na zanimiv in značilen zgodovinski spomin: pred približno šestdesetimi leti je prišel k nam na zborovanje naš nepozabni prvoroditelj drž. poslanec Nabergoj. Vprašal je zbrano množico, če hoče in če zahteva slovensko nazaj! Ali ni to sramotno?

ljudsko šolo. Med viharnim navdušenjem se je ljudstvo izreklo za slovenske šole. Toda ne samo to! Množica je izjavila, da je pripravljena nositi stroške za solske poslopje in za plače učiteljstva, če se ugodi tej njeni srčni zahtevi. In danes nas hočejo pahniti za več ko polstoletja nazaj!

GOSPODARSTVO**Vojnim oškodovancem, ki so izročili svoje obnovitveno delo Čergu**

Na tajništvo K. D. Z. v Gorici se je obrnilo nad 100 vojnih oškodovancev s prošnjo, da posreduje v njihovi zadavi pri upravi Stavbinske zadruge za Julijsko Benečijo s sedežem v Trstu (Čergu). Čitateljem »Gor. Straže« je znano, da je bila imenovana zadruga na podlagi odloka kr. prefekture v Trstu pred dve ma mesecema nasilno likvidirana ter da so bili imenovani trije likvidatorji. Tajništvo K. D. Z. je tozadovno posredovalo dvakrat. Prvikrat je bila pot brezuspešna, ker ni bilo likvidatorjev v Trstu. Drugič smo pa dobili od likvidatorjev sledeča pojasnila: Stavbinska zadruga (Čerg) ni mogla nadaljevati svojega dela radi pomanjkanja denarja. Predujmi, ki jih je prejemala zadruga, niso zadostovali, da bi se krili stroški. Radi tega se je iz Rima naročilo tržaški prefekturi, da likvidira zadrugo. Zavoda, ki sta financirala Čerg, in sicer Zvezni kreditni zavod v Benetkah (Istituto Federale di Credito per il risorgimento delle Venezie) in pa »Istituto Nazionale di Credito per la Cooperazione« sta sklenila ustanoviti novo zadrugo, da se zmore nadaljevati delo Čerga. Sedaj se proučuje način prehoda obnovitvenih del od Čerga na novo zadrugo.

Nova zadruga bo naravno finančilno podpirana od obeh imenovanih denarnih zavodov.

Čerg je morala predvsem skrbeti za rešitev vojnooskodninskih prošenj in obnoviti hiše. Čerg je obnovila približno 150 hiš, katerih prošnje niso bile v redu (n. pr. lastniku hiše je manjkalo italijansko državljanstvo).

Ako je preklical vojni oškodovanec, oziroma ako vojni oškodovanec prekliče nasproti Čergu pooblastilo, je naravno, (tako izjavlja likvidatorji) da bo zahtevala zadruga od vojnega oškodovanca povrnitev vseh stroškov in plačilo izgubljenega dobička. Odstotek za manjkajoči dobiček od 5% je skromen. Pooblastilo je preklicalo približno 250 vojnih oškodovancev. Sprejeli smo približno 1500 prošenj. Obnoviti moramo se približno 150 hiš.

Samo v 25 slučajih smo prejeli od države že denar. Za plačilo ostalih 1475 slučajev bomo morali najbrže čakati še dve leti.

Upamo, da bomo mogli plačati upnikom v teku enega meseca. Prepustili smo vse svoje terjatve bankam za gospodarstvo. Upnikom ponujamo takoj 50 odstotkov v saldo. (To pomeni, da je Čerg z 50 odstotki svoj dolg plačala.) Tako postopamo v sporazumu z veliko večino upnikov. Kdor noče sprejeti 50 odstotkov v popolno plačilo svoje terjatve, ta mora počakati do končne likvidacije vojnih odškodnin, dokler se ne ugotove aktiva Čerga, ki so odvisna od konkordatov in od ugotovitve dela po finančnem oblastvu.

Nova zadruga se bo imenovala »Società Ricostruzione«; do danes se ni ustanovljena, ker se morajo rešiti pri sodniji se nekatere malenkosti.

Čerg v likvidaciji, oziroma nova zadruga, ki stopi v njene dolžnosti in pravice, bo proučila natančno vsak posamezni slučaj in bo skrbela, da se čimprej izvršijo prevzeta dela.

Kar se tiče upnikov, izjavljamo, da plačamo **delavcem** 100 odstotkov od njihovih terjatev, vsem drugim pa samo 50 odstotkov. Da bi omogočili plačilo upnikom, četudi za polovico zmanjšano, smo likvidatorji stopili v stike z nekatimi denarnimi zavodovi.

Ta pojasnila smo prejeli od likvidatorjev.

Vojni oškodovanci so naprosili tajništvo K. D. Z., da pozive v njihovem imenu pri upravi Čerga sledeče podatke: a) koliko predujma je dvignila Čerg na njihov račun; b) ali je Čerg sklenila za njihov račun konkordat; c) pri kateri zavarovalnici je zavarovala njihove hiše, proti kolikšnim premijam in za koliko let.

Za nekatere vojne oškodovance smo ugotovili te podatke takoj; glede drugih pa je tajništvo zaprosilo likvidatorje, naj zabeleži uprava Čerga te podatke na razpredelnici, ki jo sestavi tajništvo za vsakega vojnega oškodovanca posebej. Likvidatorji so to obljubili. Ko ugotovi tajništvo vse te podatke, jih takoj sporoči prizadetim.

Tajništvo K. D. Z. v Gorici.

Popravek.

V razvidnici blaga in tarif občinske užitnine, ki smo jo priobčili v zadnji številki, se nahajata dva pogreška. V skupini živil (jagnjeta in mlade koze) je najvišja tarifa od glave v občinah 4. razreda **0.50 L** in ne 0.60, kakor stoji pomotoma v »Gor. Straže«; v isti skupini (jajca) je najvišja tarifa v občinah 3. razreda **10 L** za 100 kg. in ne 30 lir, v občinah 4. razreda pa je najvišja tarifa 8 L za 100 kg. in ne 20 lir.

VALUTA.

Dne 7. novembra si dal ali dobil:
za 100 dinarjev — 25·80 — 26· L.
za 100 avstr. kron — 3·0 — 3·1 stot.
za 1 dolar — 22·50 — 22·60 L.
za 1 funt 100·40 — 100·70 L

«So kaj vredne tropine za krmo? Čitaj »Gospodarski list«.

PROSVETNA ZVEZA.

Rivizija društva v Srednjevipavskem okrožju se bo vršila v soboto 10. t. m. zvečer, odnosno v nedeljo dopoldne in popoldne. Natančnejša navodila dobe društva potom okrožnice.

Dornberg. Preteklo nedeljo se je vršila pri nas samo za povabljeni predstava vrlo zanimive igre: »Dekle z biseri«. Igra obravnava dogodke, ki so se vršili v dobi prihod bojev med židovstvom in krščanstvom. Občinstvo je bilo presenečeno vsled izredno dovršenega nastopa igralcev in pestrih rimskih noš. Želimo, da se ta prekrasna igra ponovi.

Dopisnikom »Našega Čolniča« sporočamo, da sprejema uredništvo dopise za prihodnjo številko samo do 15. t. m.

ZDRAVNIK**dr. Rado Sfiligoj**

sprejema za kirurgijo,
porodništvo in ženske bolezni
v Gorici, Via Mameli št. 8-1.
od 9. — 11. in 14. — 15.

Adria čeviji

izdelek „Čevljarske zadruge v Mirnu“

Lastne prodajalne:

**Gorica, Corso G. Verdi 32
Trst, Via dei Rettori I.****Kje se nahaja Bednařikova
knjigovezoica?**

V prostorih Zadružne tiskarne v Gorici na Placuti, vogal via Orzoni.

POSESTVO JE NA PRODAJ v Svetem pri Komnu št. 72, obstoječe iz enonadstropne hiše, vrta, vodnjaka in zemljišča. Cena po dogovoru. Informacije istotam.

Naša zavarovalnica L „UNION“

je največji svetovni zavod. Delniški kapital Fr. 20 milijonov, zav. kapitali v veljavi čez 70 milijard Fr. Ustanovlj. 1828.

Generalni zastopnik AVGUST RAVNIK
Gorica, Corso V. E. 28-I.

Zastopniki se še sprejmejo.

TEOD. HRIBAR (nasl.) - GORICA**Corso Verdi 32 (hiša Centr. Posoj.)**Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne **Regenchart & Ryman**, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.**Blago solidno!****Cene zmerne!****Vedež za leto 1924**
je izšel**Zaloga v Gorici v knjigarna
K. T. D. (Montova hiša)**
v Trstu pri J. Štoki, (knjigarna Via Milano)**PODRUŽNICA
Ljubljanske kreditne banke v Gorici****Corso Verdi „Trgovski Dom“**

Telefon št. 50.

Brzjavni naslov: Ljubljanska banka.

Delniška glavnica
in rezerve:
80 MILJONOV**CENTRALA:
LJUBLJANA** Reserva S H S
kron
64. MILIJONOV

PODRUŽNICE: Brežice, Kranj, Metkovič, Celje, Maribor, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4 $\frac{1}{2}$ %. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše.

Isče se
13 letni fant Šuligoj Ivan iz Banjšic št. 39. Fant je sirota brez očeta in se pogreša že čez 2 meseca. Kdor bi o njem kaj vedel, naj to blagovoli naznaniti na županstvo Banjšice ali na brata Suligoja Alojzija, Banjšice št. 39, pošta Grgar.

VABILO.Hranilnica in posojilnica v Št. Vidu pri Vipavi, reg. zadr. z neom. zavezo, vabi na XI. redni letni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 18. novembra 1923. ob $\frac{1}{4}$ 4. uri popoldne v hranilniški sobi z običajnim dnevnim redom.**DVA DIJAKA** se sprejmeta na hrano in stanovanje, električna razsvetjava. Kje, pove uprava «Straže».**SPREJMEJO SE** dijaki ali dijakinje na stanovanje in hrano v ulici Dreossi št. 12.**Mali katekizem**

— dobite za L. 1.20 v knjigarni Katoliškega tiskovnega društva v Gorici, via Carducci 2 (mont)

AVTOMOBILNE PREVOZE

vsakovrstnega blaga: vina, pohištva, štacunskega blaga, drv, desk, čokov, itd. za vsako razdaljo prevzema po zmernih cenah,

Friderik Fasser, Ajdovščina stev. 1 pri Gorici**Sosko električno podjetje s sedežem v Trstu**

(Ofticine Elettriche dell'Isonzo Società Anonima con sede a Trieste

Via Mazzini 26. nadstr. I.**se mora pritožiti**

nad poškodbami, ki so se izvršile na njegovih električnih črtah in predvsem na električni progri Tržič-Gorica, ki do sedaj še ne deluje. Mnogi so bili tako predzrni, da so odnesli na tej črti razenj materijal in kovinske predmete.

Električno društvo izjavlja, da bo postopalo proti krivcem z vso strogostjo ter jih bo izročilo sodnijski oblasti in opozarja vsakogar, da ne zlorablja ter da se ne dotika njegovih naprav, četudi še ne delujejo.**Električno društvo** je tudi pripravljeno nagraditi vsakogar, ki naznani odgovorne osebe in ki mu omogoči, da pride v posest v celoti ali pa vsaj deloma ukradnega materiala.

Trst, dne 22. oktobra 1923.

Ravnateljstvo.**Modni salon ROZE MUNGHERLI**

v Gorici se je preselil v trgovino na

Corso Giuseppe Verdi št. 40V trgovini je dobiti vse novosti letnega časa z vzorci iz Pariza, Milana in Torina. Izvršujejo se tudi vsakovrstna modistična dela. Klobuki Roze Mungherli so razstavljeni in se prodajajo **samo v lastnem salonu Corso Verdi št. 40.****Ortopedični zavod tvrdke A. PORZIO**

s sedežem v CREMONI - ulica Bombecaria 3

KILA (BRUCH)

se leči brez operacije

Z našo pripravo t. j. z našim kilnim pasom se popolnoma in zanesljivo ustavi vsakovrstna in obsežna KILA (Bruch). - Ta način je nov, pripraven in zanesljiv bodisi za odrasle kakor tudi za otroke. - Neprestane in zanesljive uspehe priznavajo in odravajo tudi najboljši zdravniki v tej bolezni.

Posebne životne pase za ženske! — Elastične nogavice za otekle žile!

Specijalist te znane tvrdke se bo mudil v sledenih dneh v spodaj navedenih krajih:

v Gorici — v Hotelu Treh kron v četrtek 8. novembra 1923.**v Čepovanu** — v Hotelu Hojak Petra v petek 9. novembra.**v Kanalu** — v Hotelu Gorjup v soboto 10. novembra,**v Tolminu** — v Hotelu Modrijan v nedeljo 11. novembra**v Cerknem** — v Hotelu Makuc v pondeljek 12. novembra.**v Idriji** — v Hotelu Didic v torek 13. novembra**v Ajdovščini** — v Hotelu Bratina v sredo 14. novembra.**v Vipavi** — v Hotelu Adrija v četrtek 15. novembra.**v Dornbergu** — v Hotelu Scimiga v petek 16. novembra.**v Komnu** — v Hotelu Žigon v soboto 17. novembra.

In sicer od 9. ure zjutraj do 3. pop. Na zahtevo gretudi na dom